

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ית.

עין משפט
גד מצוה

פד א מ"פ פ"ג מהלכות
משפחה הלכות [נ] ח:
ב [מ"י פ"ו מהל' דעות
הל' ד' ו"ע י"ד ס"י ס"ק
ספ"ק א דבגה]:

רבינו חננאל

בנושג שהיה הוגה
את השם באותיותיו
בפרהסיא. שכל ההוגה
את השם באותיותיו אין
לו חלק לעוה"ב וא"ע
דהוא להתלמד בכד וכתוב
לא תלמד לעשות אבל
אתה למד להבין ולהורות
היה ליה להגות בצניעה.
וגורו על אשתו הריגה
נענשה משום דלא מחיי
ביה שכל מי שיש
בידו למחות ואינו ממחה
נתפש. ונענשה בתו לישב
בקובה דא"ר יוחנן פסע
אחת עברה בין גדולי
רומי ואמרו כמה נאות
פסיעותיה של ריבה זו
מיד דיקוקה בפסיעותיה
והיינו דכתיב עון עקבי
יסובי עון שארם דש
נענשה בתו לישב
בקובה דא"ר יוחנן
אוחו ליום הדין. בשעת הוצאתן
פתחו [כל] א' ואמי
הוא אמר הצור תמים
פעלו וגו' אשתו אמרה
אל אמנה ואין על
בתו אמרה גדול העצה
ורב העלילה אשר עינך
פקחות על כל דרכי
(איש) [בין] האדם לתת
לאיש כדרכיו וכפרי
מעליו: כרכוהו בס"ת
שהיה קורא בו והקיפוהו
חבלי זמורות והציבו בהן
את האור כו': ברוריה
דביתו דר' מאיר ברתיה
דר' חנניא בן תרדיון הואי
אמי ליה לבעלה דיאל
בי מילתא דיתבה אחתי
טובא כלומר שותת
ויורד עליה הרבה ואינה
יכולה ליתרה כו' עד

הוגה השם. פ"ה שדורשו צ"צ אומיות ועושה צו מה שהוא
מפך ורוב העולם מפרשים שהיה קורא צפי אומיות של
שם המיוחד ^א צאומיות של שאר התיבות וזה אין לעשות כדאמר
צפסמים ס"פ אלו עוברין (דף ג.) לא כשאלו נכתב אזי נקרא
אזי נכתב צ"ה ונקרא צא"ד ונראה
לר"י שאין להזכיר אף אומיות י"ה
כמו שרגלין העולם שהרי י"ה הוא
שם המיוחד ועוד נראה להר"ר
אלמנן כי גם אין להזכיר א"ד
מאלני דהא א"ד מאלני י"ה מהשם
אין נמחקין ש"ד משד"צ מצאנות
נמחקין וכן הגירסא (שעטות לה: ושם
לה.) צפירוש ר"ח משמע שא"ד
מאלני הוא שם כמו י"ה מיהו
נראה לר"י להמיר דכיון דלא נמלא
בכתוב דמה שהוא נמלא כתוב
צפסמים יש לומר שהסופרים
כפצוהו כן ולא נמכונו להזכיר את
השם (וע"י מוס' סוכה דף ה. ד"ה יו"ד):
להתלמד עבד. פ"ה ומיהו
הקצ"ה מנדקדק כו'

וגראה שלא היה כתוב צפספרו אלא
מאי טעמא איענש הוגה צפרהסיא
היה ולכן הוצרך לתת טעם אחר:
מה אתה רואה. שהיה נראה
בעיניהם שהיה לו לראות שום
דבר מימה או מלאכים או דבר
אחר א"צ כשזיל שהיו שומעין קול
האומיות הפורחות ולא היו יודעין
מהו: **וא"ל** יחבצ עצמו. אור"ת
דאיכא שיראים פן יעצרוס עובדי
כוכבים לעצירה כגון ע"י יסורין שלא
יוכל לעמוד צהם אז הוא מנחה
לחבל עצמו כי הוה דגישין (דף טו):
גזי ילדים שנשדו לקלון שהטילו
עצמם עליהם (וע"י מוס' גיטין דף טו):
ד"ה קפלו: **וכי שלמי מאי איעבדי.**
י"מ שהיה נותן להשלטון מס מן הזונות
למספר גולגולתם ולכן היה שואל
כי שלמי מה אעשה כי אין אנתן
מס העולה למספרם וכן יש לפרש
צריש פירקא (לעיל דף ג.) שווקים
להשגי צהם זונות וליטול מס מהם
אזל רש"י פירש שכל עשה שיעלילו
עליו שיסחדם צממון זה:
שלא

להסלמד עבד כדנתיא כו'. ומיהו הקצ"ה מנדקדק עם הלדקים
כחוט השערה (יבמות דף קכ"א): ואפילו להסלמד יש לחוש לכבוד
הרב וקרא דלא תלמד לעשות צמילי אחריתא תוקמה כמו נטיעת
קישואין לכהנדין (דף קכ"א) ודמות אורח צדקה (ר"ה דף קכ"ד):
נקובה. אהל זונות כדכתיב (במדבר
כה) אל הקובה: דקדקה. לפסוע
פסיעות נאות וכתיב (תהלים מה)
כל כבודו צמ מלך פיימה: **שארם**
דש בעקביו. דקדוק פסיעות כי
הכל. ל"א שארם דורסן כרגליו
שאין חשבין צעינו כלום: על כל
דרכי. אפילו דקדוק פסיעות:
שארם יושב ועוסק צפור. והס
גזרו על כך: דבר של עטס.
שהסריצה את ציתו והרגה את
חסדיו ועדיין קיימת: **לוס מעשה**
צא לידך. ואשמע איך היית נוהג:
מעוט של פורים. שהממסים לפעודת
פורים נתחלפו לי וחלקים לעניים
וסבור הייתי שארנקי של צדקה היא
ולא נפרעתי מארנקי של צדקה:
מתקן יפה חלק. הואיל והיית
ויתמן צממונך: **ארלך צדך.**
כלומר זו היא סכרה של תורה:
קלעטוני. ממונה עליו: **סרקא.**
תרי וקצ חצי סאה דינאי והזבים:
נקט נפשיה כחד פרא. התקין
ענייני לזשו כחד מן הפרשנים:
דשסנא אלא. דרך נשים י"י: **מפתחנא**
מרתא. כלומר אמתיך לך עד
שיפסוק לין ודוגמתו צ"ק צפרק
מרוצה (דף פ:) מלן מרס נמרת
שמואל: **פלגא פלה.** את השלטון ככל
עת שיעליל עליך פייסהו צממון: וכי
שלמי. כשיכלו הדינרין ממאי פלחנא:
מי

הוגה את השם באותיותיו והיכי עבד
הכי ^א והתנן אלו שאין להם חלק לעולם
הבא האומר אין תורה מן השמים ואין
תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר
אף ההוגה את השם באותיותיו להתלמד
עבד ^ב כדנתיא ילא תלמד לעשות אבל
אתה למד להבין ולהורות אלא מאי
טעמא אענש משום הוגה את השם
בפרהסיא [דהוי] ועל אשתו להריגה דלא
מוחה ביה מכאן אמרו ^ג ככל מי שיש בידו
למחות ואינו מוחה נענש עליו ועל בתו
לישב בקובה של זונות דאמר ר' יוחנן
פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי
רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה
זו מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר
ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב ^ד עון עקבי
יסבני עונות שארם דש בעקביו בעולם
הזה מסובין לו ליום הדין בשעה שיצאו
שלישתן צדקו עליהם את הדין הוא אמר
^ה הצור תמים פעלו [וגו'] ואשתו אמרה
^ו אל אמונה ואין עול בתו אמרה גדול
העצה ורב העלילה אשר עינך פקחות
על כל דרכי וגו' אמר רבי [כמה] גדולים
צדיקים הללו שנודמנו להן שלש מקראות
של צדוק הדין בשעת צדוק הדין תנו
רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי
חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא
אחי ^ז (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן
השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו
ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב
ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר ^ח מונח לך בחיך אמר לו
מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של מעם ואתה אומר
לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש
אמר לו רבי ^ט מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך
^י אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי כמעוה של צדקה וחלקתים
לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי אמרו לא

היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספר גדול
ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח
לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציטו בהן את האור והביאו ספוגין של
צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך
אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש
עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן ^א גליון נשרפין
ואותיות פורחות אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל
יחבל הוא בעצמו אמר לו קלצטוני רבי אם אני מרבה בשלחבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך
אתה מביאני לחיי העולם הבא אמר לו הן השבע לי נשבע לו מיד הרבה בשלחבת ונטל ספוגין
של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור יצאה בת קול ואמרה רבי
חנינא בן תרדיון וקלצטוני ^ב מזומנין הן לחיי העולם הבא ^ג בכה רבי ואמר יש קונה בשעה
אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ברוריא דביתו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי
אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דינירי ואול אמר אי לא
איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא אזל נקט נפשיה כחד
פרשא אמר לה השמיעני לי אמרה ליה ^ד דשתנא אנא אמר לה מתרחנא ^ה מרתח אמרה לו נפישין
טובא ^ו (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי אמר ש"מ לא עבדה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי אזל
לגבי שומר ידיה א"ל הבה ^ז ניהלה אמר ליה מיסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דינירא
פלגא פלה ופלגא להוי לך א"ל וכי שלמי מאי איעביד א"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת א"ל
ומי

(א) סנהדרין פ"ג (ב) לקמן ג:
שבת ע"ה ר"ה מד: סנהדרין
סמ"א (ג) שבת מד: פ"ט
(ד) נבטי' [לחל], (ה) נבטי'
איכא א"ל ר' חנינא,
(ו) [לעיל ח: א: 1] נבטי' א"ל
רבי, (ז) נבטי' איכא גוליון,
(ח) וע"י מוס' כחכות קד:
ד"ה מומין, (ט) [לעיל ח: א: 1].
(י) [לקמן מד: שבת ק"ג].
(יא) [ל"ל ממתו ובע"י לתא
וע"י בעדוק ערך מרת],
(יב) ס"ה ל"ג, (יג) [נדפסי'
מיכל ויכיה וע"י], (יד) ל"ל
כאומיות ויכיה מהמיע"י, (טו)

תורה אור השלם

1. כי אמה בא אל
הארץ אשר יי אלהיך
נתן לך לא תלמד
לעשות פתועבת וגו'
דברים י"ז ט
למה אידא בימיך יע
עון עקבי יסובי:
תהלים מטו
2. הדור תמים פעלו כי
כל דרכיו משפט אל
אמנה ואין עול צדיק
וקשר הוא:
דברים לב ד
3. גדל העצה ורב
העלילה אשר עינך
פקחות על כל דרכי בני
אדם לתת לאיש דרכיו
וכפרי מעלליו:
ירמיהו ל"ב ט
4. גדל העצה ורב
העלילה אשר עינך
פקחות על כל דרכי בני
אדם לתת לאיש דרכיו
וכפרי מעלליו:
ירמיהו ל"ב ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' וספר תורה מונח
לך צמיקך:

מוסף רש"י

ואין תחיית המתים מן
התורה. שוספר צממס
דכרשין צממא מנין
למחית המים מן המורה,
ואפילו יהא מורה ומלמין
שימו המים אלא דלא
רמזא צממסא כוסר הוא
הואיל ועוקר שיש מוחית
הממים מן המורה מה לנו
ולממנו וי מתיק הוא
יודע שכן הוא, הלך ספר
גמור הוא (סנהדרין צ:
וע"י גליון בשם ב"ש
שאין זה מדברי רש"י,
להבין ולהורות. כלומר
להבין מעשיהם כמה הם
מקולקלים והזונות לנפן
לא מעשה וכן קד שזה הוא
חק גבוים (דברים יח ט)
או: שמוכל לעמוד בהן וסם
יעשה ניצח שקל לפיך
שמןן שהוא ממשך (שבת
ע"ה). דשתנא. טעמיקון
ד' לך ש' מטי' (קטן
ד"ב).